

ZARZĄDZENIE MINISTRA FINANSÓW

z dnia 30 czerwca 1959 r.

w sprawie planów kont dla jednostek gospodarki uspołecznionej.

Na podstawie § 1 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie zakresu działania Ministra Finansów i zmiany zakresu działania Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (Dz. U. z 1950 r. Nr 22, poz. 188 i z 1951 r. Nr 25, poz. 185) zarządza się, co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Przepisy zarządzenia dotyczą:

- 1) przedsiębiorstw państwowych i spółdzielczych,
- 2) zakładów państwowych i spółdzielczych przedsiębiorstw wielozakładowych, o ile zakłady działają według zasad rozrachunku gospodarczego i mają obowiązek sporządzania samodzielnych bilansów,
- 3) przedsiębiorstw mających formę spółek prawa handlowego, w których państwo lub przedsiębiorstwa państwowe posiadają udziały wynoszące ponad 50% kapitału zakładowego, oraz przedsiębiorstw i zakładów prowadzonych przez organizacje społeczne,
- 4) jednostek utrzymywanych z narzutów na koszty własne przedsiębiorstw i zakładów prowadzonych według zasad rozrachunku gospodarczego,
- 5) działających według zasad rozrachunku gospodarczego gospodarstw pomocniczych — zwanych dalej przedsiębiorstwami.

II. Jednolity plan kont.

§ 2. 1. Wprowadza się ujednoczony wykaz kont syntetycznych, oznaczonych symbolami dwucyfrowymi — zwany dalej jednolitym planem kont.

2. Jednolity plan kont wraz z komentarzem, który określa treść i minimalne wymagania dotyczące zasad prowadzenia kont — stanowi załącznik do zarządzenia.

3. Jednolity plan kont jest podstawą do opracowania branżowych planów kont.

III. Branżowy plan kont.

§ 3. 1. Przedsiębiorstwa wymienione w § 1 obowiązane są prowadzić księgowość opierając się na branżowych planach kont.

2. Do opracowania branżowych planów kont obowiązane są zjednoczenia i jednostki równorzędne.

3. Branżowy plan kont powinien być zatwierdzony przez właściwego ministra (kierownika urzędu centralnego).

§ 4. 1. Termin wprowadzenia w życie branżowych planów kont ustala się na dzień 1 stycznia 1960 r.

2. W przypadkach uzasadnionych właściwy minister (kierownik urzędu centralnego) może wystąpić z wnioskiem

do Ministra Finansów o przesunięcie terminu, o którym mowa w ust. 1.

§ 5. Branżowy plan kont składa się z:

- 1) wykazu kont syntetycznych oznaczonych symbolami dwucyfrowymi ustalonymi w jednolitym planie kont lub trzycyfrowymi, o ile istnieje uzasadniona względami gospodarczymi potrzeba rozbudowy kont syntetycznych; utworzone konta syntetyczne mają być zgodne co do treści ekonomicznej z kontem syntetycznym jednolitego planu kont; rozbudowy kont syntetycznych dokonuje się przez dodanie cyfr od 0 do 9 do symbolu dwucyfrowego, jakim jest oznaczone dane konto syntetyczne w jednolitym planie kont,
- 2) wykazu kont (pozycji) analitycznych, które mają być prowadzone do poszczególnych kont syntetycznych,
- 3) komentarza, w którym należy określić szczegółowo:
 - a) zakres i funkcjonowanie kont zawartych w wykazie dla typowych dla danej branży operacji gospodarczych,
 - b) zasady rachunku kosztów.

§ 6. Ministerstwa (urzędy centralne) obowiązane są do wprowadzenia zmian w branżowych planach kont na wniosek Ministerstwa Finansów w przypadku, gdy jest to uzasadnione potrzebami sprawozdawczości lub systemu finansowego i planowania.

§ 7. 1. Zagadnienia nie unormowane postanowieniami branżowych planów kont przedsiębiorstwa mają obowiązek rozstrzygać we własnym zakresie przy zachowaniu zasad ustalonych nauką rachunkowości.

2. W przypadkach wątpliwych oraz stanowiących precedens ostateczną decyzję co do sposobu prawidłowego rozwiązania wydaje właściwe ministerstwo w porozumieniu z Ministerstwem Finansów.

IV. Przepisy końcowe.

§ 8. Z dniem 1 stycznia 1960 r. tracą moc:

- 1) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 16 października 1951 r. w sprawie ramowego planu kont dla prowadzonych według zasad rozrachunku gospodarczego państwowych przedsiębiorstw przemysłu średniego i wielkiego (Monitor Polski z 1951 r. Nr A-96, poz. 1339, z 1952 r. Nr A-7, poz. 66, z 1954 r. Nr A-11, poz. 275 oraz z 1956 r. Nr 15, poz. 231 i Nr 105, poz. 1216);
- 2) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 10 lipca 1951 r. w sprawie ramowego planu kont dla prowadzonych według zasad rozrachunku gospodarczego państwowych przedsiębiorstw handlu wewnętrznego (Monitor Polski z 1951 r. Nr A-72, poz. 931, z 1952 r. Nr A-7, poz. 66, z 1954 r. Nr A-11, poz. 275 oraz z 1956 r. Nr 15, poz. 231 i Nr 105, poz. 1214);

- 3) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 5 sierpnia 1952 r. w sprawie ramowego planu kont dla przedsiębiorstw handlu zagranicznego;
- 4) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 6 maja 1952 r. w sprawie ramowego planu kont dla państwowych przedsiębiorstw wykonawstwa inwestycyjnego (Monitor Polski z 1952 r. Nr A-50, poz. 681, z 1954 r. Nr A-11, poz. 275 oraz z 1956 r. Nr 15, poz. 231 i Nr 105, poz. 1218);
- 5) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 8 kwietnia 1953 r. w sprawie ramowego planu kont dla państwowych przedsiębiorstw transportu i łączności (Monitor Polski z 1953 r. Nr A-46, poz. 542, z 1954 r. Nr A-11, poz. 275 oraz z 1956 r. Nr 15, poz. 231 i Nr 105, poz. 1213);
- 6) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 24 września 1952 r. w sprawie ramowego planu kont dla działających według zasad rozrachunku gospodarczego państwowych gospodarstw rolnych (Monitor Polski z 1952 r. Nr A-94, poz. 1461, z 1954 r. Nr A-11, poz. 275 oraz z 1956 r. Nr 15, poz. 231 i Nr 105, poz. 1215);
- 7) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 26 maja 1952 r. w sprawie ramowego planu kont dla prowadzonych według zasad rozrachunku gospodarczego państwowych przedsiębiorstw przemysłu drobnego (Monitor Polski z 1952 r. Nr A-59, poz. 903 i z 1954 r. Nr A-11, poz. 275);
- 8) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 20 września 1952 r. w sprawie ramowego planu kont dla działających według zasad rozrachunku gospodarczego terenowych przedsiębiorstw budowlanych (Monitor Polski z 1952 r. Nr A-94, poz. 1460 oraz z 1954 r. Nr A-11, poz. 275);
- 9) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 12 lipca 1952 r. w sprawie ramowych planów kont dla prowadzonych według zasad rozrachunku gospodarczego spółdzielczych przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i usługowych (Monitor Polski Nr A-71, poz. 1152);
- 10) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 8 czerwca 1954 r. w sprawie branżowych planów kont (Monitor Polski z 1954 r. Nr A-67, poz. 851, z 1956 r. Nr 105, poz. 1219 oraz z 1957 r. Nr 47, poz. 290).

§ 9. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1960 r.

Minister Finansów: w z. J. Kole

Załącznik do zarządzenia Ministra Finansów z dnia 30 czerwca 1959 r. (poz. 341).

JEDNOLITY PLAN KONT.

A. WYKAZ KONT.

Zespół 0 — Środki trwałe.

- 1) 00 — Środki trwałe.
- 2) 01 — Umorzenie środków trwałych.
- 3) 05 — Pozostałe wartości trwałe.

Zespół 1 — Środki pieniężne i kredyty.

- 4) 10 — Kasa.
- 5) 11 — Rachunek rozliczeniowy.
- 6) 13 — Pozostałe środki pieniężne.
- 7) 15 — Kredyty obrotowe.

Zespół 2 — Rozrachunki.

- 8) 20 — Faktury nie zgłoszone do rozrachunku.
- 9) 21 — Należności inkasowe.
- 10) 22 — Zobowiązania inkasowe.
- 11) 23 — Pozostałe rozrachunki z odbiorcami i dostawcami.
- 12) 25 — Rozrachunki z tytułu płac.
- 13) 26 — Pozostałe rozrachunki.
- 14) 27 — Niedobory, szkody i nadwyżki.
- 15) 28 — Roszczenia sporne.

Zespół 3 — Materiały i towary.

- 16) 30 — Rozliczenie zakupu.
- 17) 31 — Materiały.
- 18) 32 — Towary i artykuły spożywcze.
- 19) 33 — Inwentarz żywy*).
- 20) 35 — Przedmioty nietrwale w użytkowaniu.
- 21) 36 — Zużycie przedmiotów nietrwiałych.
- 22) 37 — Koszty zakupu.
- 23) 38 — Odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów i towarów.

Zespół 4 — Koszty do rozliczenia.

- 24) 40 — Koszty według rodzaju.*)
- 25) 45 — Rozliczenia międzyokresowe kosztów.

Zespół 5 — Koszty działalności.

- 26) 50 — Działalność podstawowa.
- 27) 53 — Działalność pomocnicza.
- 28) 55 — Koszty ogólne.*)
- 29) 56 — Działalność pozaoperacyjna.
- 30) 58 — Rozliczenie kosztów działalności*).

Zespół 6 — Produkty.

- 31) 60 — Produkty.
- 32) 68 — Odchylenia od cen ewidencyjnych produktów.

Zespół 7 — Sprzedaż.

- 33) 70 — Koszty handlowe.
- 34) 75 — Sprzedaż.

Zespół 8 — Wyniki i fundusze.

- 35) 80 — Straty i zyski.
- 36) 83 — Rozliczenia z budżetem i odpisy na fundusze specjalne.
- 37) 85 — Fundusze zasadnicze.
- 38) 86 — Środki i fundusze wydzielone.
- 39) 88 — Fundusze specjalne i rezerwy.

*) Konta fakultatywne.

Zespół 9 — Inwestycje i remonty kapitalne.

- 40) 90 — Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne.
- 41) 91 — Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne.
- 42) 92 — Rozrachunki z tytułu inwestycji i remontów kapitalnych.
- 43) 93 — Materiały na inwestycje i remonty kapitalne.
- 44) 95 — Inwestycje.
- 45) 96 — Remonty kapitalne.
- 46) 98 — Finansowanie inwestycji i remontów kapitalnych.

B. KOMENTARZ**Część I — Wyjaśnienia wstępne.****§ 1.**

Hekróć w komentarzu wyjaśniającym ogólne zasady funkcjonowania kont jednolitego planu kont użyto określenia:

- 1) „ewidencja szczegółowa” — należy rozumieć, że są to:
 - a) konta syntetyczne o trzycyfrowych symbolach, o których mowa w § 5 zarządzenia,
 - b) konta analityczne lub rejestry,
 - c) odpowiednio znakowane zapisy na kontach lub w rejestrach,
 - d) odpowiednio archiwowane dokumenty stanowiące podstawę księgowania,
 - e) inne rozwiązania techniczne ewidencji zapewniające uzyskanie danych wymaganych w komentarzu do planu kont;
- 2) „cena ewidencyjna” — należy rozumieć, że jest to rzeczywista lub planowana cena będąca podstawą ewidencji wartościowej danego rzeczowego składnika majątku, stosownie do obowiązujących w tym zakresie zasad prowadzenia szczegółowej ewidencji zapasów; ceną tą może być odpowiednio:
 - a) cena zakupu,
 - b) cena nabycia,
 - c) cena sprzedaży,
 - d) koszt wytwarzania,
 - e) inna cena określona w odrębnych przepisach;
- 3) „produkty” — należy rozumieć, że są to także wykonane przez przedsiębiorstwo wyroby, roboty, usługi a także materiały wykonane na potrzeby własne;
- 4) „konto fakultatywne” — należy rozumieć konto, którego można nie prowadzić, nawet w przypadku gdy operacje gospodarcze, do których ewidencji przeznaczone jest dane konto, występują, lecz ich częstotliwość i znaczenie nie uzasadniają ujmowania tych operacji na odrębnym koncie; o prowadzeniu kont fakultatywnych decydują branżowe plany kont.

§ 2.

1. W przypadku gdy obowiązujące przepisy dotyczące sprawozdawczości finansowej nakładają obowiązek wykazywania w sprawozdaniach obrotów określonych kont, stosowana technika księgowości powinna umożliwić prawidłowe ustalenie wysokości tych obrotów.

2. Obowiązki w zakresie prowadzenia ewidencji szczegółowej, wynikające z komentarza do jednolitego planu kont, ulegają zwiększeniu, o ile jest to niezbędne do sporządzenia sprawozdawczości finansowej, zgodnie z każdorazowo obowiązującymi przepisami.

Część II — Ogólne zasady funkcjonowania kont jednolitego planu kont.**§ 3.****00 — Środki trwałe.**

Konto 00 przeznaczone jest do ewidencji środków trwałych i inwestycji w dzierżawionych środkach trwałych — zwanych dalej środkami trwałymi — w ich wartości początkowej.

Na stronie Wn konta 00 księguje się wszystkie zwiększenia, a na stronie Ma wszelkie zmniejszenia wartości początkowej środków trwałych (z wyjątkiem umorzenia).

Zwiększenia i zmniejszenia wartości początkowej środków trwałych, w tym także z tytułu nieodpłatnego przekazania, sprzedaży, postawienia w stan likwidacji w wyniku zużycia lub zniszczenia, odnoszone są, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej, na fundusze zasadnicze.

Ewidencja szczegółowa prowadzona do konta 00 ma zapewnić ustalenie wartości początkowej poszczególnych obiektów inwentarzowych środków trwałych oraz prawidłowe obliczenie ich zużycia.

Saldo konta 00 wyraża wartość początkową środków trwałych przedsiębiorstwa.

§ 4.**01 — Umorzenie środków trwałych.**

Konto 01 służy do ewidencji zmniejszeń wartości początkowej środków trwałych z tytułu ich zużycia, ustalonego zgodnie z obowiązującymi stawkami umorzeniowymi.

Zwiększenia umorzenia wartości początkowej środków trwałych księguje się na stronie Ma konta 01, na stronie Wn natomiast — księguje się wszelkie zmniejszenia umorzenia, w tym również koszt zakończonych remontów kapitalnych — o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

Zwiększenia i zmniejszenia umorzenia środków trwałych, w tym także z tytułu nieodpłatnego przekazania, sprzedaży i postawienia w stan likwidacji środków trwałych, odnoszone są, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej, na fundusze zasadnicze.

Ewidencja szczegółowa prowadzona do konta 01 ma zapewnić ustalenie wysokości umorzenia poszczególnych obiektów inwentarzowych środków trwałych; można jednak tej ewidencji nie prowadzić, jeśli ewidencja szczegółowa prowadzona do konta 00 pozwala na obliczenie wysokości dotychczasowego umorzenia poszczególnych obiektów inwentarzowych.

Saldo konta 01 wyraża wysokość umorzenia środków trwałych ewidencjonowanych na koncie 00.

§ 5.**05 — Pozostałe wartości trwałe.**

Konto 05 przeznaczone jest do ewidencji „innych wartości trwałych”, a mianowicie: udziałów w obcych przedsiębiorstwach, papierów wartościowych, wartości niematerialnych i prawnych uzyskanych w wyniku działalności inwestycyjnej oraz innych wartości, podlegających potrąceniu przy ustalaniu funduszu własnego w obrocie.

Po stronie Wn konta 05 księguje się zwiększenia, a po stronie Ma zmniejszenia stanu innych wartości trwałych (w tym także umorzenie wartości niematerialnych i prawnych).

Ewidencja szczegółowa do konta 05 powinna umożliwić ustalenie wartości poszczególnych składników innych war-

tości trwałych. Jeżeli przedsiębiorstwo posiada udziały w przedsiębiorstwach zagranicznych bądź inne zagraniczne wartości trwale, ewidencja szczegółowa do konta 05 powinna umożliwić ustalenie ich wysokości w walucie krajowej i zagranicznej.

Saldo konta 05 oznacza stan innych wartości trwałych.

§ 6.

10 — Kasa.

Konto 10 przeznaczone jest do ewidencji gotówki znajdującej się w kasie (w kasach) przedsiębiorstwa.

Na stronie Wn konta księguje się wpływy, a po stronie Ma wydatki gotówki.

Ewidencja szczegółowa do konta 10 powinna umożliwić ustalenie wysokości stanu gotówki odrębnie dla każdej kasy przedsiębiorstwa.

Jeżeli przedsiębiorstwo posiada gotówkę zagraniczną, ewidencja szczegółowa do konta 10 powinna umożliwić ustalenie jej wysokości w walucie krajowej i zagranicznej.

Saldo konta 10 oznacza stan gotówki w kasie (w kasach) przedsiębiorstwa.

§ 7.

11 — Rachunek rozliczeniowy.

Konto 11 przeznaczone jest do ewidencji środków pieniężnych znajdujących się na rachunku rozliczeniowym w banku finansującym działalność eksploatacyjną przedsiębiorstwa oraz zadłużenia na rachunku rozliczeniowym wobec banku.

Na stronie Wn konta 11 księguje się wpływy na rachunek rozliczeniowy, a po stronie Ma wypłaty z rachunku rozliczeniowego.

Konto 11 może mieć saldo Wn albo saldo Ma. Saldo Wn oznacza stan środków pieniężnych na rachunku rozliczeniowym, a saldo Ma — stan zadłużenia na rachunku rozliczeniowym wobec banku z tytułu wykorzystanych kredytów.

§ 8.

13 — Pozostałe środki pieniężne.

Konto 13 przeznaczone jest do ewidencji wszystkich środków pieniężnych nie objętych ewidencją na kontach 10 i 11, a między innymi środków pieniężnych na specjalnych rachunkach bankowych, czeków obcych, czeków limitowanych, akredytyw oraz środków pieniężnych w drodze.

Na stronie Wn konta 13 księguje się przychód, a po stronie Ma rozchód środków pieniężnych.

Ewidencja szczegółowa do konta 13 powinna zapewnić ustalenie stanu poszczególnych składników środków pieniężnych.

Jeżeli przedsiębiorstwo posiada zagraniczne środki pieniężne, ewidencja szczegółowa do konta 13 powinna umożliwić ustalenie ich wysokości w walucie krajowej i zagranicznej.

Saldo konta 13 oznacza stan wyżej wymienionych środków pieniężnych.

§ 9.

15 — Kredyty obrotowe.

Konto 15 służy do ewidencji kredytów uzyskanych na finansowanie działalności eksploatacyjnej (z wyjątkiem zadłużenia na rachunku rozliczeniowym, ewidencjonowanym na koncie 11).

Na stronie Ma konta 15 księguje się otrzymane (wykorzystane) kredyty, a na stronie Wn ich spłatę.

Ewidencja szczegółowa do konta 15 powinna umożliwić ustalenie stanu poszczególnych kredytów, zgodnie z klasyfikacją kredytów ustaloną w instrukcji banku finansującego działalność eksploatacyjną przedsiębiorstwa.

Saldo konta 15 oznacza stan otrzymanych (wykorzystanych) kredytów na finansowanie działalności eksploatacyjnej (z wyjątkiem zadłużenia na rachunku rozliczeniowym, ewidencjonowanego na koncie 11).

§ 10.

20 — Faktury nie zgłoszone do rozrachunku.

Konto 20 służy do ewidencji należności z tytułu wystawionych faktur — dotyczących działalności eksploatacyjnej: — inkasowych, nie złożonych do inkasa bankowego, — pozainkasowych, nie wysłanych do odbiorcy.

Konto 20 obciąża się za faktury nie zgłoszone do rozrachunku, a uznaje wartością faktur zgłoszonych do rozrachunku.

Konto 20 może być prowadzone także jako konto ewidencjonujące jedynie na koniec okresu sprawozdawczego wartość faktur nie zgłoszonych do rozrachunku.

Ewidencja szczegółowa prowadzona do konta 20 powinna zapewnić możliwość ustalenia wysokości poszczególnych faktur składających się na saldo tego konta.

Saldo konta 20 oznacza stan należności z tytułu faktur nie zgłoszonych do rozrachunku.

§ 11.

21 — Należności inkasowe.

Konto 21 przeznaczone jest do ewidencji należności krajowych, rozliczanych w trybie inkasa bankowego i dotyczących działalności eksploatacyjnej.

Konto 21 obciąża się za należności wynikające ze złożonych do inkasa dokumentów, a uznaje za wpływy z tytułu należności, za zwrócone przez bank nie zapłacone żądania zapłaty oraz za wszelkie inne zmniejszenia należności inkasowych.

Ewidencja szczegółowa do konta 21 powinna zapewnić ustalenie sumy należności według poszczególnych żądań zapłaty.

Saldo konta 21 wyraża stan należności inkasowych.

§ 12.

22 — Zobowiązania inkasowe.

Konto 22 służy do ewidencji zobowiązań krajowych, rozliczanych w trybie inkasa bankowego i dotyczących działalności eksploatacyjnej.

Na dobro konta 22 księguje się zaakceptowane żądania zapłaty a w ciężar — spłaty zobowiązań inkasowych oraz wszelkie ich zmniejszenia.

Ewidencja szczegółowa do konta 22 powinna zapewnić ustalenie sumy zobowiązań według poszczególnych żądań zapłaty.

Saldo konta 22 oznacza stan zobowiązań inkasowych.

§ 13.

23 — Pozostałe rozrachunki z odbiorcami i dostawcami.

Konto 23 służy do ewidencji rozrachunków z odbiorcami i dostawcami, powstałych w związku z działalnością eksploatacyjną i nie regulowanych w trybie inkasa bankowego, jak

również należności i zobowiązań inkasowych wycofanych z inkasa bankowego.

Konto 23 obciąża się za należności oraz spłatę i zmniejszenie zobowiązań, a uznaje — za zobowiązania oraz za spłatę i zmniejszenie należności.

Ewidencja szczegółowa do konta 23 powinna zapewnić ustalenie sum należności bądź zobowiązań w stosunku do każdego kontrahenta.

Jeżeli przedsiębiorstwo prowadzi rozrachunki z odbiorcami i dostawcami zagranicznymi, dokonywane w walucie obcej, ewidencja szczegółowa do konta 23 powinna umożliwić ustalenie ich stanu w walucie krajowej i zagranicznej.

Konto 23 może posiadać dwa salda; saldo Wn oznacza stan należności, zaś saldo Ma — stan zobowiązań.

§ 14.

25 — Rozrachunki z tytułu płac.

Konto 25 przeznaczone jest do ewidencji wszelkich rozrachunków z tytułu płac wypłacanych z osobowego i bezosobowego funduszu płac oraz zaliczek na płace.

Na stronie Ma konta 25 księguje się sumy płac brutto, zaś po stronie Wn wypłaty wynagrodzeń netto oraz wszelkie potrącenia z list płacy.

Ewidencja szczegółowa do konta 25 powinna umożliwić ustalenie łącznych sum brutto osobowego i bezosobowego funduszu płac oraz płac nie podjętych i wypłaconych zaliczek z tytułu płac — z podziałem według poszczególnych pracowników bądź osób spoza przedsiębiorstwa.

Konto 25 może mieć dwa salda; saldo Wn oznacza stan nie rozliczonych zaliczek, zaś saldo Ma — stan zobowiązań z tytułu płac oraz wysokość płac nie podjętych.

§ 15.

26 — Pozostałe rozrachunki.

Konto 26 służy do ewidencji bezspornych rozrachunków dotyczących działalności eksploatacyjnej, nie objętych księgowaniami na kontach 20, 21, 22, 23, 25 i 27, w tym także rozliczeń z tytułu amortyzacji.

Konto 26 obciąża się za należności oraz spłatę i zmniejszenia zobowiązań, a uznaje za zobowiązania oraz spłatę i zmniejszenia należności.

Ewidencja szczegółowa do konta 26 powinna zapewnić ustalenie sum należności bądź zobowiązań w stosunku do każdego kontrahenta.

Jeżeli przedsiębiorstwo prowadzi rozrachunki z kontrahentami zagranicznymi, dokonywane w walucie obcej, ewidencja szczegółowa do konta 26 powinna umożliwić ustalenie ich wysokości w walucie krajowej i zagranicznej.

Konto 26 może posiadać dwa salda; saldo Wn oznacza stan należności, zaś saldo Ma — stan zobowiązań.

§ 16.

27 — Niedobory, szkody i nadwyżki.

Konto 27 przeznaczone jest do ewidencji powstałych w środkach obrotowych niedoborów, szkód i nadwyżek oraz wynikających z nich roszczeń i bezspornych należności.

Na stronie Wn konta 27 księguje się niedobory i szkody oraz rozliczenie nadwyżek, zaś po stronie Ma nadwyżki i rozliczenie niedoborów i szkód. Po stronie Wn konta księguje się również różnicę pomiędzy sumą roszczenia lub należności a sumą niedoboru lub szkody.

Ewidencja szczegółowa do konta 27 powinna umożliwić ustalenie sum niedoborów, szkód, nadwyżek i roszczeń z podziałem według poszczególnych spraw, a ponadto wysokość roszczeń i należności według osób materialnie odpowiedzialnych.

Jeżeli przedsiębiorstwo posiada rozrachunki z tytułu niedoborów, szkód i nadwyżek z kontrahentami zagranicznymi dokonywane w walucie obcej, ewidencja szczegółowa do konta 27 powinna umożliwić ich wyodrębnienie w walucie krajowej i zagranicznej.

W ciągu roku konto 27 może posiadać dwa salda; saldo Wn oznacza stan nie rozliczonych niedoborów i szkód oraz roszczeń należności bezspornych z tytułu niedoborów i szkód, zaś saldo Ma — stan nie rozliczonych nadwyżek.

W końcu roku konto 27 może posiadać tylko saldo Wn, które oznacza stan roszczeń i należności bezspornych z tytułu niedoborów i szkód.

§ 17.

28 — Roszczenia sporne.

Konto 28 przeznaczone jest do ewidencji roszczeń spornych, z wyjątkiem roszczeń z tytułu inwestycji i remontów kapitalnych, księgowanych na koncie 92.

Na stronie Wn konta 28 księguje się roszczenia skierowane do rozstrzygnięcia przez sąd lub komisję arbitrażową, zaś na stronie Ma — należności zasądzone lub roszczenia oddalone.

Ewidencja szczegółowa do konta 28 powinna zapewnić ustalenie wysokości roszczeń wynikających z poszczególnych spraw skierowanych do sądu lub komisji arbitrażowej.

Jeżeli przedsiębiorstwo posiada roszczenia sporne w stosunku do kontrahentów zagranicznych, ewidencja szczegółowa do konta 28 powinna umożliwić ustalenie ich stanu w walucie krajowej i zagranicznej.

Saldo konta 28 oznacza stan roszczeń spornych znajdujących się w sądzie lub komisji arbitrażowej.

§ 18.

30 — Rozliczenie zakupu.

Konto 30 służy do rozliczenia zakupu materiałów przeznaczonych dla działalności eksploatacyjnej, towarów, artykułów spożywczych i usług oraz do ustalenia:

- wartości dostaw w drodze,
- wartości dostaw nie fakturowanych,
- odchyżeń od cen ewidencyjnych.

Na koncie 30 ujmuje się i rozlicza:

- księgowane po stronie Wn tego konta faktury dostawców i obciążenia za materiały wytworzone we własnym zakresie,
- księgowaną po stronie Ma tego konta wartość przyjętych dostaw.

Ponadto za pośrednictwem tego konta księguje się:

- koszty zakupu zawarte w fakturach materiałowych i towarowych,
- manka i ubytki w transporcie,
- reklamacje (sprostowania) dotyczące faktur dostawców.

Konto 30 może być prowadzone także jako konto ewidencjonujące jedynie stan dostaw nie rozliczonych na koniec okresu sprawozdawczego.

Ewidencja szczegółowa do konta 30 powinna umożliwiać ujęcie:

- materiałów w drodze,
- towarów i artykułów spożywczych w drodze oraz

— pozostałych dostaw w drodze.

Ponadto ewidencja szczegółowa do konta 30 ma zapewnić ustalenie wysokości dostaw nie fakturowanych z podziałem na dostawy rozliczane z kontrahentami krajowymi i zagranicznymi.

Konto 30 może wykazywać saldo Wn oraz saldo Ma; saldo Wn wyraża stan dostaw w drodze; saldo Ma — stan dostaw nie fakturowanych.

§ 19.

31 — Materiały.

Na koncie 31 prowadzi się ewidencję zapasów materiałów działalności eksploatacyjnej (w tym także przedmiotów nietrwałych na składzie, opakowań, odpadków), znajdujących się w magazynach własnych i obcych, jak również we własnym i obcym przerobie.

Ponadto na koncie 31 prowadzi się ewidencję inwentarza żywego, zaliczonego do środków obrotowych — według zasad ustalonych dla konta 33, o ile nie prowadzi się konta fakultatywnego 33 — Inwentarz żywy.

Ewidencję materiałów na koncie 31 prowadzi się według cen ewidencyjnych.

Na stronie Wn konta 31 księguje się zwiększenia ilościowe i wartościowe stanu materiałów, zaś po stronie Ma — jego zmniejszenia.

Ewidencja szczegółowa do konta 31 powinna zapewniać możliwość ustalenia stanu zapasów materiałowych według osób materialnie odpowiedzialnych oraz według poszczególnych materiałów lub ich grup stosownie do odrębnych przepisów.

Saldo konta 31 wyraża stan zapasów materiałów w cenach ewidencyjnych.

§ 20.

32 — Towary i artykuły spożywcze.

Konto 32 przeznaczone jest do ewidencji towarów oraz w przedsiębiorstwach prowadzących działalność gastronomiczną — artykułów spożywczych. Ewidencja na tym koncie obejmuje towary i artykuły spożywcze znajdujące się zarówno we własnych magazynach, punktach sprzedaży, punktach przerobu, jak również towary i artykuły spożywcze w magazynach i przerobie obcym.

Ewidencję towarów i artykułów spożywczych na koncie 32 prowadzi się według cen ewidencyjnych.

Na stronie Wn konta 32 księguje się zwiększenia ilościowe i wartościowe stanu towarów i artykułów spożywczych, zaś po stronie Ma — jego zmniejszenia.

Ewidencja szczegółowa do konta 32 powinna zapewniać możliwość ustalenia stanu zapasów towarów i artykułów spożywczych z podziałem według rodzajów działalności i szczebli obrotu towarowego i według osób materialnie odpowiedzialnych oraz w przedsiębiorstwach, w stosunku do których odrębne przepisy ustalają obowiązek ewidencji ilościowo-wartościowej zapasów, także według poszczególnych towarów oraz artykułów spożywczych (lub ich grup, o ile odrębne przepisy to przewidują).

Saldo konta 32 oznacza stan zapasów towarów i artykułów spożywczych w cenach ewidencyjnych.

§ 21.

33 — Inwentarz żywy.

Konto 33 jest kontem fakultatywnym i służy do ewidencji inwentarza żywego zaliczonego do środków obrotowych — z wyjątkiem zwierząt zaliczanych do materiałów (żywiec ubojowy) lub towarów.

Inwentarz żywy ewidencjonuje się na koncie 33 według cen ewidencyjnych.

Na stronie Wn konta 33 księguje się zwiększenia ilościowe i wartościowe stanu inwentarza żywego, na stronie Ma — jego zmniejszenia.

Ewidencja szczegółowa do konta 33 powinna zapewnić ustalenie wartości poszczególnych grup inwentarza żywego.

Saldo konta 33 oznacza stan inwentarza żywego w cenach ewidencyjnych.

§ 22.

35 — Przedmioty nietrwale w użytkowaniu.

Na koncie 35 prowadzi się ewidencję przedmiotów nietrwałych wydanych do użytkowania. Ewidencję tę prowadzi się według cen ewidencyjnych, odpowiadających wartości początkowej tych przedmiotów.

Ewidencję na koncie 35 powinny być objęte wszystkie przedmioty nietrwale w użytkowaniu bez względu na stosowany system odpisywania ich zużycia.

W ciężar konta 35 księguje się zwiększenia ilościowe i wartościowe stanu przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu, a w szczególności wartość przedmiotów wydanych do eksploatacji.

Na dobro konta 35 księguje się zmniejszenia ilościowe i wartościowe stanu przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu, a w szczególności wartość przedmiotów wycofanych na stałe z użytkowania.

Do konta 35 prowadzi się ewidencję szczegółową umożliwiającą ustalenie wysokości odpisów z tytułu ich zużycia w układzie wynikającym z potrzeb rachunku kosztów oraz rozliczenie osób materialnie odpowiedzialnych za przedmioty nietrwale w użytkowaniu.

Saldo konta 35 wyraża wartość początkową przedmiotów nietrwałych znajdujących się w użytkowaniu w cenie ewidencyjnej.

§ 23.

36 — Zużycie przedmiotów nietrwałych.

Na koncie 36 księguje się odpisy z tytułu zużycia przedmiotów nietrwałych ewidencjonowanych na koncie 35.

Na stronie Ma konta 36 księguje się zwiększenia zużycia przedmiotów nietrwałych w użytkowaniu objętych ewidencją na koncie 35 — na stronie Wn zaś wycofanie przedmiotów nietrwałych z użytkowania oraz wszelkie zmniejszenia zużycia tych przedmiotów.

Saldo konta 36 wyraża wysokość dotychczasowego zużycia przedmiotów nietrwałych ewidencjonowanych na koncie 35.

§ 24.

37 — Koszty zakupu.

Konto 37 służy do międzyokresowego rozliczania kosztów zakupu składników majątkowych ewidencjonowanych w zespole 3, o ile odrębne przepisy takie rozliczanie wymienionych kosztów przewidują.

Przepisy branżowe mogą przewidywać ewidencjonowanie na koncie 37 kosztów zakupu i w tym przypadku, gdy nie podlegają one rozliczaniu międzyokresowemu. Mogą one także stanowić, że na koncie 37 ujmuje się również koszty magazynowania.

Na stronie Wn konta 37 księguje się zarówno proste koszty (np. usługi obce, płace), jak też koszty złożone (np. skalkulowane usługi własnych wydziałów, przeniesione z odpowiedniego konta kosztów działalności). Na stronie Ma kon-

ta 37 księguje się rozliczone koszty obciążające rozchód środków ewidencjonowanych na kontach zespołu 3.

Ewidencję szczegółową do konta 37 oraz zasady rozliczania kosztów zakupu i kosztów magazynowania określają przepisy branżowe.

Saldo konta 37 wyraża koszty zakupu i koszty magazynowania, przypadające na remanent środków księgowanych na kontach zespołu 3.

§ 25.

38 — Odchylenia od cen ewidencyjnych materiałów i towarów.

Na koncie 38 ujmuje się odchylenia rzeczywistych cen zakupu (lub stosownie do przepisów branżowych — cen nabycia) środków ewidencjonowanych na kontach zespołu 3 od ich cen ewidencyjnych, o ile przepisy branżowe przewidują międzyokresowe rozliczanie tych odchyleń.

Przepisy branżowe mogą przewidywać ewidencjonowanie odchyleń na koncie 38 także w przypadku, gdy nie podlegają one rozliczaniu międzyokresowemu.

Odchylenia dotyczące rozchodu środków rozlicza się zgodnie z przepisami branżowymi.

Ewidencja szczegółowa do konta 38 powinna umożliwić podział odchyleń co najmniej na odchylenia przypadające na materiały, towary i artykuły spożywcze oraz na inne rodzaje środków ewidencjonowanych na kontach zespołu 3.

Saldo konta 38 (Wn lub Ma) wyraża odchylenia od cen ewidencyjnych przypadające na remanent środków księgowanych na kontach zespołu 3.

§ 26.

40 — Koszty według rodzaju.

Konto 40 jest kontem fakultatywnym, przeznaczonym do ewidencji kosztów prostych w układzie według rodzaju.

Zasady ewidencji szczegółowej prowadzonej do konta 40 regulują przepisy branżowe.

Ponoszone koszty księguje się na koncie 40 przed ich zaewidencjonowaniem na innych kontach kosztów i na koncie rozliczeń międzyokresowych.

W przypadku nieprowadzenia konta 40 ponoszone koszty powinny być księgowane bezpośrednio na kontach 37, 45—56; 70 i 80, z tym jednak że ewidencja szczegółowa prowadzona do kont 50—56, 70 i 80 powinna umożliwić ustalenie wysokości kosztów według ich rodzaju.

W przypadku stosowania konta 40 zakres ewidencjonowanych na nim kosztów może być ustalony według jednej z następujących zasad:

- 1) konto 40 obejmuje wszystkie koszty przedsiębiorstwa łącznie z kosztami księgowanymi na koncie 56 i 80 — albo
- 2) konto 40 obejmuje tylko koszty księgowane na kontach 37, 45—55 i 70, to jest koszty odnoszące się do operacyjnej działalności przedsiębiorstwa.

Konto 40 nie może wykazywać salda na koniec miesiąca.

§ 27.

45 — Rozliczenia międzyokresowe kosztów.

Konto 45 służy do ewidencji międzyokresowych rozliczeń kosztów działalności operacyjnej i pozaoperacyjnej, pokrywanych ze środków obrotowych. Na koncie tym rozlicza się zarówno koszty proste, jak i złożone. Rozliczenia międzyokresowe kosztów na koncie 45 mogą dotyczyć bądź kosztów

przyszłych okresów (rozliczenia czynne), bądź też rezerw na wydatki przyszłych okresów (rozliczenia bierne).

Zakres rozliczeń międzyokresowych kosztów oraz sposób i czas ich rozliczania regulują odrębne przepisy.

Na koncie 45 nie mogą być ewidencjonowane i rozliczane w czasie rzeczowe składniki majątkowe, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

W ciężar konta 45 księguje się koszty przyszłych okresów do rozliczenia lub koszty, na które uprzednio utworzono rezerwę. Na dobro tego konta księguje się utworzenie rezerwy (kalkulowane odpisy), rozliczenie kosztów przyszłych okresów oraz inne ich zmniejszenia.

Ewidencja szczegółowa do konta 45 powinna umożliwić ustalenie wysokości poszczególnych tytułów rozliczeń oraz prawidłowe zachowanie odpisów w ciężar kosztów.

Konto 45 może wykazywać dwa salda: saldo Wn wyraża koszty przyszłych okresów, saldo Ma — rezerwę na wydatki przyszłych okresów.

§ 28.

50 — Działalność podstawowa.

Konto 50 przeznaczone jest do ewidencji kosztów działalności, stanowiącej główne, podstawowe zadania danego przedsiębiorstwa. Na koncie tym mogą być także ujmowane koszty działalności, nie stanowiącej wprawdzie głównego zadania przedsiębiorstwa, ale prowadzonej przez komórki organizacyjne, które trudnią się działalnością podstawową.

W przedsiębiorstwach gastronomicznych na koncie 50 ewidencjonuje się i rozlicza artykuły spożywcze w kuchniach, garmazerniach i innych punktach przerobu.

Na stronie Wn konta 50 księguje się koszty proste oraz koszty złożone działalności podstawowej.

Jako koszty złożone przenosi się na to konto w szczególności wartość zużytych półfabrykatów, koszty świadczeń działalności pomocniczej oraz — w odpowiedniej części — koszty ogólne, o ile koszty te ewidencjonuje się na koncie fakultatywnym 55; w przypadku nieprowadzenia konta 55 funkcję jego przejmują konto 50.

Na dobro konta 50 księguje się rozliczone koszty działalności podstawowej, a w szczególności produkty oraz półfabrykaty według kosztu wytworzenia lub według innych cen ewidencyjnych — stosownie do przepisów branżowych; przepisy te powinny jednocześnie określać sposób ewidencji odchyleń rzeczywistego kosztu wytworzenia od przyjętych cen ewidencyjnych.

Ewidencja szczegółowa do konta 50 powinna umożliwić: — odzwierciedlenie przebiegu procesów produkcyjnych w sposób ułatwiający ich kontrolę i analizę, — obliczenie kosztu wytworzenia produktów w zakresie ustalonym przepisami branżowymi, — ustalenie struktury kosztu wytworzenia według pozycji określonych przepisami branżowymi, — ustalenie pozostałości produkcji (działalności) w toku. Saldo konta 50 oznacza stan produkcji (działalności) w toku.

§ 29.

53 — Działalność pomocnicza.

Konto 53 przeznaczone jest do ewidencji kosztów działalności prowadzonej (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) przez organizacyjnie wydzielone komórki przedsiębiorstwa których głównym zadaniem jest:

- świadczenie usług na rzecz innych komórek przedsiębiorstwa, a w szczególności — na rzecz komórek wykonujących działalność podstawową,

- wytwarzanie na własne potrzeby energii oraz materiałów (opakowań, przedmiotów nietrwałych itp.),
- wykonywanie we własnym zakresie inwestycji lub remontów kapitałnych o charakterze robót budowlano-montażowych (z wyjątkiem przedsiębiorstw wykonawstwa inwestycyjnego, w których te roboty stanowią działalność podstawową),
- prowadzenie produkcji ubocznej.

Ponadto na koncie 53 ewidencjonuje się koszty określonych w przepisach branżowych funkcji pomocniczych.

Zasady funkcjonowania konta 53 oraz jego ewidencji szczegółowej są analogiczne do podanych przy koncie 50, z tym że na koncie 53 ewidencjonuje się bezpośrednio wszystkie koszty powstające w komórkach działalności pomocniczej, łącznie z kosztami ogólnymi tych komórek.

§ 30.

55 — Koszty ogólne.

Konto 55 jest kontem fakultatywnym i służy do ewidencji:

- kosztów odnoszących się do komórek przedsiębiorstwa zaliczonych do działalności podstawowej, lecz — zgodnie z przepisami branżowymi — nie księgowanych bezpośrednio na koncie 50,
- kosztów związanych z zarządzaniem przedsiębiorstwem jako całością (kosztów ogólnoadministracyjnych),
- określonych w przepisach branżowych innych kosztów ogólnych (ogólnoprodukcyjnych, ogólnogospodarczych) dotyczących działalności operacyjnej jako całości.

Na stronie Wn konta 55 księguje się koszty proste oraz koszty złożone, a w szczególności koszty świadczeń działalności pomocniczej, wynikające z rozliczenia konta 53.

Na stronie Ma konta 55 księguje się wszelkie zmniejszenia kosztów ogólnych oraz przeniesienie pozostałych kosztów ogólnych na odpowiednie inne konta kosztów.

Ewidencja szczegółowa do konta 55 powinna umożliwić kontrolę i analizę kosztów ogólnych, a zwłaszcza ustalenie struktury kosztów ogólnych według pozycji określonych odrębnymi przepisami.

Konto 55 nie może wykazywać salda na koniec okresu sprawozdawczego.

§ 31.

56 — Działalność pozaoperacyjna.

Konto 56 przeznaczone jest do ewidencji kosztów i dochodów organizacyjnie wydzielonej działalności pozaoperacyjnej prowadzonej przez przedsiębiorstwo głównie w celu świadczenia usług socjalno-bytowych, prowadzenia akcji kulturalno-oświatowej lub też wytwarzania bądź sprzedaży produktów konsumpcyjnych na potrzeby pracowników przedsiębiorstwa.

Na stronie Wn konta 56 księguje się wszelkie koszty działalności pozaoperacyjnej, w tym także produkty działalności operacyjnej przekazane na rzecz działalności pozaoperacyjnej — księgowane za pośrednictwem konta 75, jak również wartość towarów i materiałów, sprzedanych w ramach zaopatrzenia pracowniczego.

Na stronie Ma konta 56 księguje się dochody działalności pozaoperacyjnej, a w szczególności:

- opłaty za świadczenia działalności pozaoperacyjnej,
- wartość produktów działalności pozaoperacyjnej,
- dochody ze sprzedaży towarów, materiałów i produktów, sprzedanych w ramach zaopatrzenia pracowniczego,
- otrzymane dotacje i zwroty kosztów.

Ewidencja szczegółowa do konta 56 powinna umożliwić odrębnie dla każdego rodzaju tej działalności:

- ustalenie wyników działalności pozaoperacyjnej,
- ustalenie struktury kosztów i dochodów według pozycji określonych przepisami branżowymi,
- ustalenie wartości produkcji w toku.

Saldo konta 56 — po uwzględnieniu wartości produkcji w toku — wyraża wyniki działalności pozaoperacyjnej.

§ 32.

58 — Rozliczenie kosztów działalności.

Konto 58 jest kontem fakultatywnym i służy do ujęcia kosztu wytworzenia określonych przepisami odrębnymi produktów działalności i porównania go z wartością tych produktów wyrażoną w cenach ewidencyjnych.

Na stronie Wn konta 58 księguje się ustalony — zgodnie z przepisami branżowymi — koszt wytworzenia produktów; po stronie Ma — wartość tych produktów w cenach ewidencyjnych, w korespondencji z odpowiednimi kontami zespołu 6 lub 7 — zgodnie z przepisami branżowymi, które powinny także określać sposób księgowania odchylen powstałych na koncie 58.

Konto 58 nie może wykazywać salda na koniec okresu sprawozdawczego.

§ 33.

60 — Produkty.

Na koncie 60 prowadzi się ewidencję zapasów produktów i półfabrykatów znajdujących się w magazynach własnych i obcych oraz w przerobie. Ewidencja ta obejmuje również wartość produktów obcych, o ile sprzedaż ich ujmowana jest łącznie ze sprzedażą produktów własnych.

Na koncie 60 ewidencjonowane być mogą wszystkie wykonane roboty i usługi bądź też jedynie roboty i usługi wykonane, lecz nie sprzedane do końca okresu sprawozdawczego.

Ewidencję produktów na koncie 60 prowadzi się według cen ewidencyjnych.

Na stronie Wn konta 60 księguje się zwiększenia ilościowe i wartościowe stanu produktów i półfabrykatów, zaś po stronie Ma — jego zmniejszenia.

Ewidencja szczegółowa do konta 60 powinna zapewniać możliwość ustalenia stanu zapasów produktów i półfabrykatów według osób materialnie odpowiedzialnych oraz według asortymentów lub ich grup, stosownie do odrębnych przepisów, a ponadto powinna umożliwić wyodrębnienie wartości robót i usług wykonanych, a nie sprzedanych.

Saldo konta 60 wyraża stan zapasów produktów i półfabrykatów w cenach ewidencyjnych.

§ 34.

68 — Odchylenia od cen ewidencyjnych produktów.

Konto 68 służy do ewidencji odchylen rzeczywistych kosztów wytworzenia od przyjętych cen ewidencyjnych produktów i półfabrykatów w przypadku, gdy odchylenia te —

stosownie do przepisów branżowych — podlegają rozliczeniu międzykresowemu.

Przepisy branżowe mogą przewidywać ewidencjonowanie odchyleń na koncie 68 także w przypadku, gdy nie podlegają one rozliczeniu międzykresowemu.

Odchylenia ewidencjonowane na koncie 68 powinny być rozliczane w sposób określony w przepisach branżowych, a zapewniający prawidłowe ustalanie wyników na sprzedaży produktów.

Saldo konta 68 (Wn lub Ma) wyraża odchylenia od cen ewidencyjnych, przypadające na remanent produktów i półfabrykatów.

§ 35.

70 — Koszty handlowe.

Konto 70 przeznaczone jest do ewidencji kosztów handlowych w przedsiębiorstwach handlowych i prowadzących działalność gastronomiczną oraz kosztów sprzedaży w innych przedsiębiorstwach; ponadto na koncie tym mogą być — stosownie do przepisów branżowych — ewidencjonowane koszty magazynowania produktów.

Na stronie Wn konta 70 księguje się zarówno proste koszty handlowe (np. usługi obce, płace, itd.), jak też koszty złożone (np. skalkulowane usługi własnych wydziałów, przeniesione z odpowiedniego konta kosztów działalności). Na stronie Ma konta 70 księguje się rozliczone koszty handlowe obciążające sprzedane towary, produkty i materiały. Rozliczone koszty handlowe obciążają w przedsiębiorstwach handlowych konto 80, w pozostałych przedsiębiorstwach konto 75.

Ewidencja szczegółowa do konta 70 powinna umożliwić ustalenie struktury kosztów według pozycji określonych odrębnymi przepisami, a w przedsiębiorstwach handlowych — dodatkowo — podział kosztów według rodzajów działalności handlowej.

Saldo konta 70 wyraża sumę poniesionych kosztów handlowych.

§ 36.

75 — Sprzedaż.

Konto 75 służy do ewidencji sprzedaży:

- produktów i towarów — odbiorcom zewnętrznym oraz na cele działalności inwestycyjnej, remontów kapitalnych i działalności pozaoperacyjnej,
- materiałów — odbiorcom zewnętrznym oraz na cele działalności inwestycyjnej i remontów kapitalnych.

Ponadto na koncie tym księguje się określone w odrębnych przepisach obroty wewnętrzne produktami zużywanymi na potrzeby działalności eksploatacyjnej przedsiębiorstwa lub przekazywanymi do własnych punktów sprzedaży.

Za moment sprzedaży odbiorcom zewnętrznym uważa się datę wykonania dostawy (zamówienia) określoną w odrębnych przepisach, a przy sprzedaży wewnętrznej — datę przekazania produktów (wykonania robót i usług).

Na stronie Ma konta 75 księguje się dochody ze sprzedaży oraz zarachowane ujemne różnice budżetowe i wyrównawcze. Po stronie Wn księguje się sprzedane produkty, towary i materiały oraz zarachowany podatek obrotowy i od operacji nietowarowych, jak też zarachowane dodatnie różnice budżetowe i wyrównawcze.

Ewidencja szczegółowa do konta 75 ma zapewnić możliwość odrębnego ustalenia obrotów i wyników na sprzedaży:

- produktów (z dalszym podziałem określonym w odrębnych przepisach),
- towarów (z dalszym podziałem w przedsiębiorstwach handlowych według szczebli obrotu towarowego),
- materiałów.

Ponadto ewidencja szczegółowa powinna umożliwić ustalenie wysokości:

- podatku obrotowego,
 - podatku od operacji nietowarowych,
 - dodatnich oraz ujemnych różnic budżetowych,
 - dodatnich oraz ujemnych różnic wyrównawczych,
- a także innych danych określonych w odrębnych przepisach.

Saldo konta 75 wyraża:

- w przedsiębiorstwach handlowych — operacyjny wynik brutto,
- w pozostałych przedsiębiorstwach — operacyjny wynik netto.

§ 37.

80 — Straty i zyski.

Konto 80 służy do:

a) bieżącej ewidencji:

- 1) kosztów i dochodów działalności pozaoperacyjnej organizacyjnie nie wydzielonej,
- 2) kosztów i dochodów z likwidacji środków trwałych,
- 3) strat nadzwyczajnych spowodowanych działaniem siły wyższej (strat losowych),
- 4) strat nadzwyczajnych z tytułu należności przedawnionych, prekludowanych i nieściągalnych,
- 5) strat i zysków nadzwyczajnych z tytułu kar nakładanych na przedsiębiorstwa i przez nie otrzymanych,
- 6) kosztów i dochodów lat ubiegłych (z wyjątkiem przedsiębiorstw należących do działów gospodarki narodowej określonych odrębnymi przepisami),
- 7) innych strat i zysków określonych w odrębnych przepisach,

b) ewidencjonowania w końcu roku wyników operacyjnych oraz wyników działalności pozaoperacyjnej organizacyjnie wydzielonej.

Na stronie Wn konta 80 księguje się poniesione straty (koszty), na stronie Ma osiągnięte zyski (dochody).

Ewidencja szczegółowa prowadzona do konta 80 zapewnić ma podział poniesionych strat i osiągniętych zysków według tytułów określonych w odrębnych przepisach.

Saldo konta 80 wyraża w końcu roku sprawozdawczego wynik bilansowy netto.

Saldo konta 80 na początku roku sprawozdawczego podlega przeniesieniu na konto 85 pod datą zatwierdzenia bilansu za miniony rok; o ile zatwierdzenie bilansu za rok ubiegły nie nastąpi do końca roku, saldo początkowe konta 80 podlega przeniesieniu na konto 85 pod datą ostatniego dnia danego roku.

§ 38.

83 — Rozliczenia z budżetem i odpisy na fundusze specjalne.

Konto 83 przeznaczone jest do ewidencji:

- części zysku przeznaczonej na rzecz budżetu z tytułu podziału zysku, podatku dochodowego i ewentualnych innych tytułów określonych w odrębnych przepisach,
- dotacji z budżetu na pokrycie strat bądź z innych tytułów określonych w odrębnych przepisach,
- odpisów na fundusze specjalne,

Na stronie Wn konta 83 księguje się część zysku należną budżetowi i należne odpisy na fundusze specjalnego przeznaczenia. Na stronie Ma konta 83 księguje się należne przedsiębiorstwu dotacje.

W ciągu roku zapisy na koncie 83 z tytułu rozliczeń z budżetem mogą być dokonywane nie w wysokości części zysku należnej budżetowi lub dotacji należnych od budżetu, lecz w wysokości efektywnie dokonanych wpłat i wypłat. Na koniec roku jednak zapisy na koncie 83 doprowadzić należy do wysokości pełnych kwot rozliczeń z budżetem, obliczonych zgodnie z odrębnymi przepisami.

Rozliczenia z budżetem księgowane są na koncie 83 w korespondencji z kontem 26 (ewentualnie właściwym kontem środków pieniężnych).

Odpisy na fundusze specjalne tworzone przez przedsiębiorstwo księgowane są na stronie Wn konta 83 w korespondencji z kontem 88 lub 98. Równolegle, o ile odrębne przepisy nakazują wydzielenie środków funduszy specjalnych, dokonuje się księgowania Wn 13 — Ma 11. Odpisy na fundusze specjalne scentralizowane księgowane są na stronie Wn konta 83 w korespondencji z kontem 26.

Ewidencja szczegółowa prowadzona do konta 83 powinna zapewnić możliwość ustalenia wysokości rozliczeń z budżetem z poszczególnych tytułów rozliczeń oraz wysokości odpisów na poszczególne fundusze specjalne.

Konto 83 może wykazywać saldo Wn i saldo Ma; saldo Wn oznacza wysokość przypadających za dany rok sprawozdawczy wypłat na rzecz budżetu i odpisów na fundusze specjalne, a saldo Ma — wysokość przypadających za dany rok dotacji.

Saldo konta 83 na początku roku (skorygowane o ewentualne wpłaty, wypłaty i odpisy wyrównawcze i pomniejszone o kwoty nie podlegające kompensacie, określone odrębnymi przepisami) podlega przeniesieniu na konto 85 pod datą zatwierdzenia bilansu za miniony rok; o ile zatwierdzenie bilansu za rok ubiegły nie nastąpi do końca roku, saldo początkowe konta 83 podlega przeniesieniu na konto 85 pod datą ostatniego dnia danego roku.

§ 39.

85 — Fundusze zasadnicze.

Konto 85 służy do ewidencji funduszy stanowiących równowartość własnych środków trwałych i środków obrotowych przeznaczonych na prowadzenie eksploatacyjnej działalności przedsiębiorstwa oraz do ewidencji i rozliczenia wyniku bilansowego lat ubiegłych. W zależności od obowiązujących przedsiębiorstwo przepisów dotyczących zasad finansowania działalności gospodarczej będą to fundusze: statutowy, udziałowy, zasobowy itp.

Na stronie Ma konta 85 księguje się zwiększenia, a na stronie Wn — zmniejszenia funduszy w przypadkach określonych odrębnymi przepisami.

Ewidencja szczegółowa do konta 85 powinna zapewnić możliwość ustalenia wysokości poszczególnych funduszy zasadniczych.

Ponadto w ewidencji szczegółowej należy wyodrębnić wynik bilansowy lat ubiegłych oraz jego rozliczenie.

Saldo konta 85 wyraża stan funduszy zasadniczych oraz nie rozliczonych wyników lat ubiegłych.

§ 40.

86 — Środki i fundusze wydzielone.

Konto 86 przeznaczone jest do ewidencji środków wydzielonych jednostkom wchodzącym w skład jednej organizacji gospodarczej (np. zakładom przedsiębiorstwa). Konto 86

wykorzystuje się do ewidencji środków wydzielonych niezależnie od tego, czy wydzielenie to ma charakter stały, czy też wartość środków wydzielonych podlega systematycznym zmianom w trybie określonym odrębnymi przepisami.

Na koncie 86 księguje się w jednostce wydzielającej środki wartość środków wydzielonych (Wn) oraz ich zwroty (Ma), a także inne ich zmiany wynikające z działalności jednostki, która te środki otrzymała (Wn lub Ma) — zgodnie z odrębnymi przepisami.

Ewidencja szczegółowa do konta 86 w jednostce wydzielającej środki powinna zapewnić możliwość ustalenia wartości środków wydzielonych poszczególnym jednostkom.

W jednostce otrzymującej środki wydzielone ich równowartość jest odpowiednikiem funduszy zasadniczych; funkcjonowanie konta 86 powinno być zatem w tych jednostkach zgodne z zasadami ustalonymi dla konta 85, z tym jednak że bieżąco należy na stronie Ma konta 86 księgować równowartość otrzymanych środków wydzielonych, a na stronie Wn ich zwroty.

Konto 86 wykazuje saldo Wn i saldo Ma. Saldo Wn wystąpi zazwyczaj w jednostce wydzielającej środki. Oznacza ono jej należność z tego tytułu. Saldo Ma (które wystąpi zazwyczaj w jednostce otrzymującej środki) jest odpowiednikiem salda konta 85 (stanowi zobowiązanie wobec jednostki wydzielającej środki).

§ 41.

88 — Fundusze specjalne i rezerwy.

Konto 88 służy do ewidencji funduszy specjalnych przeznaczonych na finansowanie określonych odrębnymi przepisami zadań specjalnych z wyjątkiem inwestycji i remontów kapitalnych.

Ponadto konto 88 służy do ewidencji rezerw na pokrycie strat przewidywanych w przyszłych okresach gospodarczych.

Na koncie 88 ujmuje się również dochody przyszłych okresów.

Na stronie Ma konta 88 księguje się utworzenie i zwiększenie funduszy specjalnych i rezerw, zaś na stronie Wn — ich wykorzystanie, rozwiązanie lub przeznaczenie na inne cele.

Ponadto na stronie Ma konta 88 księguje się otrzymanie dochodów przyszłych okresów, zaś na stronie Wn — przeniesienie dochodów na wyniki okresu sprawozdawczego.

Ewidencja szczegółowa do konta 88 powinna zapewnić możliwość ustalenia stanu poszczególnych funduszy i rezerw oraz wielkości dochodów przyszłych okresów z poszczególnych tytułów.

Saldo konta 88 oznacza stan funduszy specjalnych, rezerw i dochodów przyszłych okresów.

§ 42.

90 — Rachunki bankowe środków na inwestycje i remonty kapitalne.

Konto 90 służy do ewidencji środków pieniężnych na rachunkach bankowych środków na inwestycje i remonty kapitalne. Zasady funkcjonowania konta 90 są analogiczne do ustalonych dla konta 11.

Ewidencja szczegółowa do konta 90 zapewnić powinna możliwość ustalenia wysokości środków posiadanych na poszczególnych rachunkach bankowych, prowadzonych zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie odrębnymi przepisami.

§ 43.

91 — Kredyty na inwestycje i remonty kapitalne.

Konto 91 służy do ewidencji kredytów bankowych otrzymanych na finansowanie inwestycji i remontów kapitalnych.

Zasady funkcjonowania konta 91 oraz obowiązki w zakresie prowadzenia ewidencji szczegółowej są analogiczne do ustalonych dla konta 18.

§ 44.

92 — Rozrachunki z tytułu inwestycji i remontów kapitalnych.

Konto 92 przeznaczone jest do ewidencji wszelkich należności, zobowiązań i roszczeń (w tym także spornych) z tytułu inwestycji i remontów kapitalnych.

Zasady funkcjonowania konta 92 oraz prowadzenia ewidencji szczegółowej do tego konta są analogiczne do ustalonych dla kont rozrachunków i roszczeń dotyczących działalności eksploatacyjnej, z tym jednak że konto 93 obejmuje również zobowiązania z tytułu dostaw nie fakturowanych.

§ 45.

93 — Materiały na inwestycje i remonty kapitalne.

Konto 93 przeznaczone jest do ewidencji materiałów, maszyn i urządzeń oraz ich części zakupionych ze środków na inwestycje i remonty kapitalne. Zasady funkcjonowania konta 93 są analogiczne do ustalonych dla ewidencji materiałów eksploatacyjnych.

Ewidencja szczegółowa do konta 93 powinna zapewnić możliwość ustalenia wartości zapasów znajdujących się w drodze oraz — o ile przewidują to przepisy odrębne — kosztów zakupu i odchyłań od cen ewidencyjnych zapasów na składzie. Ponadto ewidencja szczegółowa do konta 93 ma zapewnić możliwość odrębnego ustalenia wartości materiałów oraz wartości maszyn, urządzeń i ich części.

§ 46.

95 — Inwestycje.

Konto 95 służy do ewidencji kosztów inwestycji i strat inwestycyjnych.

Na stronie Wn konta 95 księguje się poniesione koszty:
— zakupów inwestycyjnych,
— robót inwestycyjnych prowadzonych zarówno przez obcych wykonawców, jak i we własnym zakresie,
— finansowania inwestycji
oraz straty inwestycyjne.

Ewidencja szczegółowa do konta 95 powinna zapewnić możliwość ustalenia wysokości kosztów inwestycji rozpoczętych, zakończonych oraz strat inwestycyjnych.

Za inwestycje zakończone uważa się:

- 1) przekazane do eksploatacji środki trwałe lub inne rzeczowe składniki majątku, z tym że za datę zakończenia inwestycji uważa się datę przyjęcia przez działalność eksploatacyjną danego obiektu inwentarzowego,
- 2) wartości niematerialne i prawne, z tym że za datę zakończenia inwestycji uważa się ostatni dzień okresu, w którym koszty tych inwestycji poniesiono.

W ewidencji szczegółowej do konta 95 należy ujmować koszty inwestycji w sposób zapewniający prawidłową kalkulację

wartości poszczególnych obiektów inwentarzowych oraz ustalenie wartości niematerialnych i prawnych.

Saldo konta 95 wskazuje na wysokość poniesionych kosztów działalności inwestycyjnej.

Saldo konta 95 na początku roku — w części dotyczącej inwestycji zakończonych prawidłowo sfinansowanych podlega (z wyjątkiem przypadków określonych w odrębnych przepisach) przeniesieniu na konto 98 pod datą zatwierdzenia bilansu za miniony rok (lub pod inną datą wskazaną w odrębnych przepisach). O ile zatwierdzenie bilansu za rok ubiegły nie nastąpi do końca roku, podany wyżej zapis powinien być dokonany pod datą ostatniego dnia danego roku.

§ 47.

96 — Remonty kapitalne.

Konto 96 służy do ewidencji kosztów remontów kapitalnych finansowanych z odrębnego funduszu.

Na stronie Wn konta 96 księguje się poniesione koszty remontów kapitalnych.

Ewidencja szczegółowa do konta 96 powinna zapewnić podział poniesionych kosztów na koszty remontów rozpoczętych i zakończonych.

Za datę zakończenia remontu uważa się datę przekazania działalności eksploatacyjnej wyremontowanego obiektu.

W ewidencji szczegółowej prowadzonej do konta 96 należy ujmować koszty remontów kapitalnych w sposób zapewniający prawidłową kalkulację kosztów remontu poszczególnych obiektów inwentarzowych środków trwałych.

Saldo konta 96 wykazuje wysokość poniesionych kosztów remontów kapitalnych.

Saldo konta 96 na początku roku — w części dotyczącej remontów kapitalnych zakończonych — podlega przeniesieniu na konto 98 pod datą zatwierdzenia bilansu za miniony rok. O ile zatwierdzenie bilansu za rok ubiegły nie nastąpi do końca roku, podany wyżej zapis powinien być dokonany pod datą ostatniego dnia danego roku.

§ 48.

98 — Finansowanie inwestycji i remontów kapitalnych.

Konto 98 przeznaczone jest do ewidencji funduszy na inwestycje i remonty kapitalne oraz do ewidencji finansowania inwestycji i remontów kapitalnych.

Na stronie Ma konta 98 księguje się:

- utworzenie funduszy na inwestycje i remonty kapitalne,
- finansowanie inwestycji z budżetu i innych źródeł.

Na stronie Wn konta 98 księguje się — o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej — koszt zakończonych w minionym roku inwestycji i remontów kapitalnych oraz straty na inwestycjach i remontach kapitalnych.

Ewidencja szczegółowa do konta 98 powinna zapewnić możliwość ustalenia wysokości poszczególnych funduszy na inwestycje i remonty kapitalne, tworzonych zgodnie z odrębnymi przepisami, oraz wysokość finansowania z budżetu i innych źródeł.

Część III — Ewidencja pozabilansowa.

§ 49.

Obok ewidencji prowadzonej na kartach wymienionych w wykazie kont jednolitego planu kont przedsiębiorstwa prowadzą w miarę potrzeb ewidencję pozabilansową:

- 1) obcego majątku (np. otrzymanych w dzierżawę środków trwałych, materiałów postawionych do dyspozycji, materiałów w przerobie, towarów komisowych, kaucji),
- 2) warunkowych zobowiązań (np. nie uznanych reklamacji dostawców, udzielonych gwarancji),
- 3) nieściągalnych należności odpisanych na straty,
- 4) operacji gospodarczych, które dopiero w przyszłości znajdą wyraz w ewidencji księgowej (np. wystawionych czeków własnych, akredytyw w jednostkach, na rzecz których je otwarto),
- 5) operacji gospodarczych rejestrowanych w księgowości według odmiennych przekrojów klasyfikacyjnych (np. wydatków w zjednoczeniach i innych jednostkach utrzy-

mywanych z narzutów, wypłat na rzecz jednostek gospodarki nie uspołecznionej),

- 6) wartości środków trwałych znajdujących się w toku likwidacji,
- 7) innych wartości lub operacji określonych w przepisach branżowych.

Ewidencja pozabilansowa prowadzona być może na otwieranych w miarę potrzeby kontach, którym nadawać należy symbole składające się z cyfry oznaczającej poszczególne zespoły z dodaniem cyfry „9” (np. 09, 19, 29 itd.).

Zasady funkcjonowania kont pozabilansowych regulują przepisy branżowe.